ISSN 1392-9569
E-ISSN 2351-6011

Socialinis ugdymas / Sumanioji edukacija
Social Education / Smart Education
2015, t. 41, Nr. 2, p. 5–16 / Vol. 41, No. 2, pp. 5–16, 2015

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS UNIVERSITETAS

Sumanioji edukacija – socialinėms industrijoms

Giedrė Kvieskienė

Lietuvos edukologijos universitetas, Socialinės edukacijos fakultetas, Socialinio ugdymo katedra, Studentų g. 39, 08106 Vilnius, giedre.kvieskiene@gmail.com

Anotacija. Straipsnyje analizuojama sumaniosios edukacijos apibrėžtis ir sąsajos su socialinėmis industrijomis, siekiant integruotos į bendruomenės tikslus orientuotos plėtros ir pilietinės visuomenės įgalinimo. Išeities koncepcija pasirinktas daugiafunkcis, daugiakriteris, daugiasektoris (3 D) sumaniosios edukacijos modelis, kuris plėtros procesą susieja su konkrečiais gyventojų poreikiais, įgalina juos socialinei partnerystei, dalijimuisi, subsidiarumui ir klasterizavimui. Straipsnis remiasi tyrimu, kuriuo siekta įvertinti į bendruomenę orientuotos plėtros sėkmės atvejus, juos palyginti su pasaulyje identifikuotomis socialinėmis inovacijomis.

Esminiai žodžiai: *į bendruomenę orientuota plėtra, ekosisteminis požiūris, daugiafunkcis, daugiakriteris, daugiasektoris (3D) sumaniosios edukacijos modelis.*

Įvadas

ES valstybėse narėse socialinės industrijos[1] (socialinis verslas, socialinės inovacijos, socialinė ekonomika) veikia daugiasektorėje aplinkoje, o pagrindinės socialinių industrijų ekosistemos[2] yra aktyvi socialinė įtrauktis, paslaugos, vaikų ir jaunimo ugdymas ir socialiai atskirtų vietovių plėtra. Socialinėmis industrijomis laikome tokias veiklas, kurios yra pagrįstos individo sumaniosios edukacijos ir socialinės komunikacijos gebėjimais suburti komandą, bendruomenę, socialinį tinklą bendram tikslui, keičiančiam

[1] A map of social enterprises and their eco-systems in Europe. Executive Summary. Prieiga per internetą: www.socent.ie/.../a-map-of-social-enterprises-and-their-...

[2] What is the ecosystem approach? Prieiga per internetą: http://www.projectpisces.eu/guide/implementing_the_ecosystem_approach/what_is_the_ecosystem_approach/.

ISSN 1392-9569
E-ISSN 2351-6011

individo ir jo aplinkos gerovę. Socialinių industrijų veiklų tikslas – kurti socialinėmis inovacijomis ar intelektu pagrįstas paslaugas ar produktus, kurie išlaisvina individo kūrybinius gebėjimus, kuria materialinę gerovę, prisideda prie darbo vietų kūrimo bei užtikrina didesnę įmonių, organizacijų, sektorių partnerystę ir sinergiją (socialinį kapitalą). „Konkurencingos socialinės rinkos, teritorinės sanglaudos, originalių visuomenės problemų sprendimų, ypač kovoje su skurdu ir atskirtimi, paieška aprašyta strategijoje „Europa 2020“[3], pavyzdinėje iniciatyvoje „Inovacijų sąjunga“[4], „Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi plane“[5] ir „Bendrosios rinkos akte“[6]. Sumaniosios edukacijos ir socialinių industrijų sąsajas su vaikų ir visuomenės gerove analizuoja G. Kvieskienė (2003, 2005, 2008), G. Kvieskienė ir V. Kvieska (2012), G. Kvieskienė ir E. Celešienė (2014), V. Rutkauskas (2014), D. Bardauskienė (2014) ir kt.

Šio straipsnio tyrimo objektas – sumaniosios edukacijos apibrėžtis ir jos sąsajos su visuomenės gerove.

Tikslas – išanalizuoti sumaniosios edukacijos ir socialinių industrijų sąsajas ir jas pagrįsti teoriniais ir praktiniais pavyzdžiais. **Tyrimo metodai**: mokslinės literatūros ir sėkmės atvejų analizė, grupinių diskusijų, struktūruotas ekspertų interviu.

Sumaniosios edukacijos apibrėžtis

Kintantis pasaulis, socialinių, ekonominių, aplinkosaugos vertybių kaita, terorizmo sukelti iššūkiai, pabėgėlių integracijos ir kitos problemos verčia mus kurti inovatyvią, kūrybišką, ekologišką, solidarią bei kultūrinį dialogą pasiekusią visuomenę. Tam būtina efektyviai panaudoti sumaniosios edukacijos technologijas, kurios skatina socialines industrijas, socialinę partnerystę ir socialines inovacijas, moko verslumo, siekia, kad idėjos virstų kūrybinėmis prekėmis ar paslaugomis, duodančiomis konkrečią naudą bendruomenėms ir individams.

Prieš modeliuojant naujas paslaugas, modernizuojant švietimo, socialines, daugiafunkces, kultūros, sveikatos ir kitas viešąsias institucijas bei stiprinant viešojo ir privataus sektorių partnerystę reikia atsakyti į klausimus, kaip viešąsias institucijas, erdves įgalinti tapti gyva kūrybinių ir socialinių industrijų erdve, gebančia inicijuoti naujas paslaugas, panaudojant infrastruktūrą, ekologinę, gamtinę aplinką, viešąsias erd-

[3] Europa 2020 – Europos ekonomikos augimo strategija. Prieiga per internetą: ec.europa.eu/europe2020/index_lt.htm.

[4] Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinė iniciatyva „Inovacijų sąjunga“. Prieiga per internetą: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0546:FIN:lt:PDF.

[5] Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi planas. Prieiga per internetą: ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=961&langId=lt.

[6] Bendrosios rinkos aktas – Europa. Prieiga per internetą: ec.europa.eu/internal_market/smact/docs/brochure-web_lt.pdf.

ISSN 1392-9569
E-ISSN 2351-6011

ves, lokalias tradicijas ir globalias inovacijas per socialiai atsakingų asmenų ir institucijų partnerystę, didinant tarpusavio pasitikėjimą ir kuriant socialinį kapitalą.

Vienas iš galimų principų siekiant užtikrinti nuolatinę skirtingų sektorių sąveiką ir sinergiją tarp viešojo, privataus, NVO, mokslo sektorių bei paslaugų ir naujų produktų marketizavimo yra 3D sumaniosios edukacijos modelis (daugiafunkcis, daugiasektoris, daugiakriteris). Sumaniosios edukacijos sėkmės atvejų galima rasti Lietuvoje, Belgijoje, Olandijoje, Danijoje, Kanadoje, Jungtinėje Karalystėje, Airijoje ir kitose Europos ir pasaulio šalyse[7]. Jų analizė patvirtina, kad daugiafunkcis, daugiakriteris ir daugiasektoris institucijų ir organizacijų dizainas[8] padeda neutralizuoti socialinių grupių (etninių, religinių, socialinių, amžiaus pagrindu) segregaciją ir stigmatizaciją, didina įtrauktį, kūrybiškumą ir inovacijas. Daugiafunkcis dizainas[9], socialinė komunikacija bei partnerystė palengvina paslaugų ir prekių rinkodarą ir didina tarpsektorinio socialinio kapitalo augimą. Socialinė pedagogika yra viena imliausių kūrybai ir socialinėms industrijoms, nes lengviausiai įgyvendinama per pozityviąją socializaciją, patyriminę edukaciją, išgyvenimo, nuotykių, svajonių, žaidybinius, sumaniosios edukacijos scenarijus, kurie pasižymi keturiais pagrindiniais požymiais (Kvieskienė, 2005; Kvieskienė, Kvieska, 2012; Putnam, 2015):

- Įsipareigojimo – prisiimti atsakomybę ir būti atviram pokyčiams;
- Prieštaravimo – dėmesys įtampoms tarp faktinės ir norimos praktikos;
- Konfliktų – energijos panaudojimas pozityviems sprendimams;
- Iššūkių – tipinių reakcijų tikėjimų ir požiūrių kaita nepavojingu būdu.

Socialinė pedagogika, būdama viena jauniausių mokslo šakų ne tik Lietuvoje, bet ir pasaulyje, prisiėmė holistinės edukacinės teorijos iššūkį dar prof. habil. dr. Juozo Vaitkevičiaus (1995), kuris pratęsė Stasio Šalkauskio (1992) idėjas (Kvieskienė, 2003), monografijoje ir natūraliai tapo sumaniosios edukacijos prototipu. Bronislovas Bitinas (2004, 155–164) teigia, kad socialinė edukacija – tai vaiko kaip jauno daigelio auginimas ir puoselėjimas, saugojimas nuo pavojų, kurie tyko jį supančioje aplinkoje.

Kūrybinių ir socialinių industrijų, socialinės komunikacijos paslaugų poreikį skirtinguose sektoriuose lemia įvairios tendencijos: didėja aktyvaus ir kūrybingo poilsio poreikis,

[7] *A map of social enterprises and their eco-systems in Europe Executive Summary.* Prieiga per internetą: www.socent.ie/.../a-map-of-social-enterprises-and-their-eco-systems-in- europe-executive-summary/

[8] Organizacijos dizainas – tai produktyvios organizacijos struktūros projektavimas, padedantis organizacijai efektyviai ir produktyviai dirbti ir siekti užsibrėžtų tikslų. Organizacijos dizaino sudėtiniai komponentai yra organizacijos pavadinimas; šiuolaikiškumas; atitikimas įvaizdžiui; ženklas; organizacijos spalva; išorinis įvaizdis; produkto lygio ir universalumas bei išorinės bei vidinės komunikacijos sinergija. Terminas pasiūlytas R. Jucevičiaus ir adaptuotas G. Kvieskienės ir V. Kvieskos 2012 m. (http://www.personalas.ktu.lt/~daizost/files/8%20Organizacijos%20vizija,%20misija%20ir%20tikslai.pdf)

[9] Daugiafunkcis dizainas – tai ekosisteminis, į asmens ir bendruomenės poreikius orientuotas aplinkos ir veiklų projektavimas, siekiant jų sąveikos ir pozityvios sinergijos (Kvieskienė, Bardauskienė, 2014; Šliužienė, 2012).

ISSN 1392-9569
E-ISSN 2351-6011

įvairėja švietimo sistema, naujus iššūkius tėvams ir ugdytojams kelia Z karta[10]. Augančios grynosios pajamos, šeimos narių susvetimėjimas, mažėjantis laisvalaikis ir kiti veiksniai skatina visuomenės vertybinių prioritetų persiskirstymą, daro įtaką prekių ir paslaugų, susijusių su socialinėmis industrijomis, socialine komunikacija, kultūra, socialinėmis inovacijomis ir paslaugomis, poreikio didėjimui visame pasaulyje. Naujų vartojimo kultūros įpročių ir tendencijų kaita skatina pramogų ir paslaugų industrijos pokyčius, daro įtaką naujų daugiafunkcių tendencijų kultūriniame ir kasdieniame gyvenime atsiradimui, žalios ideologijos, kūrybinių ir žaliųjų bendruomenių plėtrai, vaizduojamųjų, scenos menų, edukacijos ir kasdienio gyvenimo būdo kaitai, naujų produktų ir paslaugų individualizavimui ir minėtų sričių sukuriamos pridėtinės vertės augimui, naujų darbo vietų atsiradimui ir vis svaresniam indėliui į bendrąjį vidaus produktą.

Lietuva savo socioedukacinei aplinkai formuoti pasirinko modernią gerovės valstybių strategiją – kurti stabilią socialinę apsaugos sistemą (socialinę gerovę) ir teikti profesionalias socialines paslaugas. Atsirado naujų profesionalų (socialinių pedagogų ir socialinių darbuotojų) poreikis šalyje, todėl dabar atėjo laikas pradėti suvokti, kad šis „amatas" yra itin svarbus ir šalies piliečiams, ir pačiai valstybei. Kartu su Lietuvos edukologijos universiteto Socialinio ugdymo katedros mokslininkais apibrėžtos socialinio pedagogo atsakomybės, suformuoti norminiai dokumentai, kuriuos vėl rengiamasi keisti. Socialiniai pedagogai rengiami Lietuvos edukologijos universitete pagal tyrimo dalyvaujant principą (angl. *participary action research*), kuris socialinių pedagogų studijų programoje įsitvirtino kaip socialinių inovacijų technologija. Kartu su kitomis inovatyviomis technologijomis, tokiomis kaip socialinė partnerystė (Kvieskienė, Kvieska, 2012), pozityvioji socializacija (Kvieskienė, 2007), į bendruomenę orientuota tvarioji plėtra (Kvieskienė, Bardauskienė, 2014), mokymasis dalyvaujant (angl. *learning by doing*) (Bessen, 2015), tampa socialinių grupių ir vietovių, kurioms aktuali socialinė atskirtis, priemone ir demokratizuoja žinojimo generavimo procedūras ir gali inicijuoti sisteminius socialinius pokyčius.

Socialiniai pedagogai sėkmingai įsitvirtino mokyklose, kitose ugdymo institucijose ir bendruomenėse, kur sėkmingai diegia sumaniosios edukacijos technologijas, vaikai vadina[11] mokyklose dirbančius socialinius pedagogus mylimiausiais mokyklos darbuotojais. „Jie lyg vaiko advokatai, sprendžiantys tėvų, vaikų ir pedagogų problemas, todėl, įvykus smurto atvejui, dažnas vaikas kreipiasi pirmiausia į juos", – pažymėjo R. Šalaševičiūtė[12]. Baigusieji socialines pedagogines studijas savo darbo karjerą pradeda šalies ir Europos Sąjungos šalių ar Lietuvos dienos centruose, kitose nevyriausybinėse organizacijose, kur

[10] Raimonda Alonderienė. Kartų skirtumai, arba kas ateis po kartos Z? Prieiga per internetą: www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/bendri...kartos-z/18681.

[11] *Geriausi vaikų „advokatai" – jų pasitikėjimas savimi*. Prieiga per internetą: www.alfa.lt/straipsnis/.../geriausi-vaiku-advokatai-ju-pasitikejimas-savimi.

[12] Rūta Vaitkevičiūtė. *Vaikų smurtas tampa kasdienybe*. Prieiga per internetą: http://www.delfi.lt/news/daily/education/vaiku-smurtas-tampa-kasdienybe.d?id=18681075#ixzz3XmMdrqG9.

ISSN 1392-9569
E-ISSN 2351-6011

sėkmingai taiko įgytas įmonių vadybos kompetencijas. Socialiniai pedagogai ugdymo institucijose tapo socialinio verslo ir kūrybinių ir socialinių industrijų ambasadoriais ir socialinių inovacijų iniciatoriais, todėl tikimasi, kad šie pokyčiai gerokai prisidės prie socialinės ekonomikos plėtros ir ugdymo bei socialinių institucijų verslumo ir kūrybinių inovacijų bei bendruomenių gerovės.

Socialinio ugdymo katedros (Lietuvos edukologijos universitetas) mokslininkai Sigita Burvytė[13], Angelė Kaušylienė[14], Giedrė Kvieskienė[15], Loreta Žadeikaitė[16], Irena Zaleskienė[17], Kęstutis Ralys[18] ir jaunieji mokslininkai Eglė Celešienė[19], Rokas Gulbinas[20], Renata Katinaitė[21], Giedrė Misiūnienė[22] ir kt. įtvirtina savo mokytojų J. Vaitkevičius, B. Bitino, Z. Bajoriūno tradicijas.

Nemažėjantis vaikų, gyvenančių globos institucijose, su vienu iš tėvų arba su seneliais skaičius, atotolio[23] vaikai, patyčios ir smurtas, savižudybių apimtys, pagalbos specialistų skaičius, dabar esantis ugdymo institucijose yra bent tris kartus mažesnis negu reikėtų efektyviam darbui, todėl socioedukacinės pagalbos ir pozityviosios socializacijos problemos šalyje tebėra aktualios. Šiuolaikinės socialinės pedagogikos teorinėje mokykloje ryškios dvi tendencijos. Pirmoji akcentuoja gyvąją (holistinę) socialinę edukaciją, kuri tęsia Lietuvos švietimo reformos pradininkės prof. dr. Meilės Lukšienės mintį, kad

[13] *Didžiausias stebuklas – gyvenimas. Profesoriui Zenonui Bajoriūnui atminti.* (2012). Sud. S. Burvytė. Vilnius: Lietuvos edukologijos universitetas.

[14] Gudauskas, R., Kaušylienė, A. (2011). *Žinių vadyba ir edukacinės inovacijos*. Vilnius: Lietuvos edukologijos universitetas.

[15] Kvieskienė, G. (2005). *Pozityvioji socializacija.* Vilnius: Lietuvos edukologijos universitetas. Prieiga per internetą: www.biblioteka.vpu.lt/elvpu/67655.pdf.

[16] Žadeikaitė, L., Gulbinas, R. (2014). *Socialinio pedagogo socioedukacinės aplinkos tobulinimas panaudojant IKT*. Prieiga per internetą: http://socialinisugdymas.leu.lt/index.php/socialinisugdymas/article/view/38.

[17] Zaleskienė, I. (2007). Jaunimo pilietiškumas: tarp teksto ir konteksto. Iš *Tautiškumas ir pilietiškumas. Atskirtis ar dermė?: monografija*. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.

[18] Ralys, K. (2011). *Rengimas santuokai ir šeimai: mokslinė monografija*. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.

[19] Kvieskaitė, E., Celešienė, E. (2011). *Tarpkultūrinės komunikacijos ir edukaciniø inovacijų sąsajų raiška: daktaro disertacija: socialiniai mokslai, edukologija (07 S).* Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla. 133 p.

[20] Gulbinas, R. (2014). *Socialinio pedagogo informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis praturtintos edukacinės aplinkos pedagoginis pagrindimas: daktaro disertacija: socialiniai mokslai, edukologija (07 S).* Vilnius: Edukologija. 229 p.

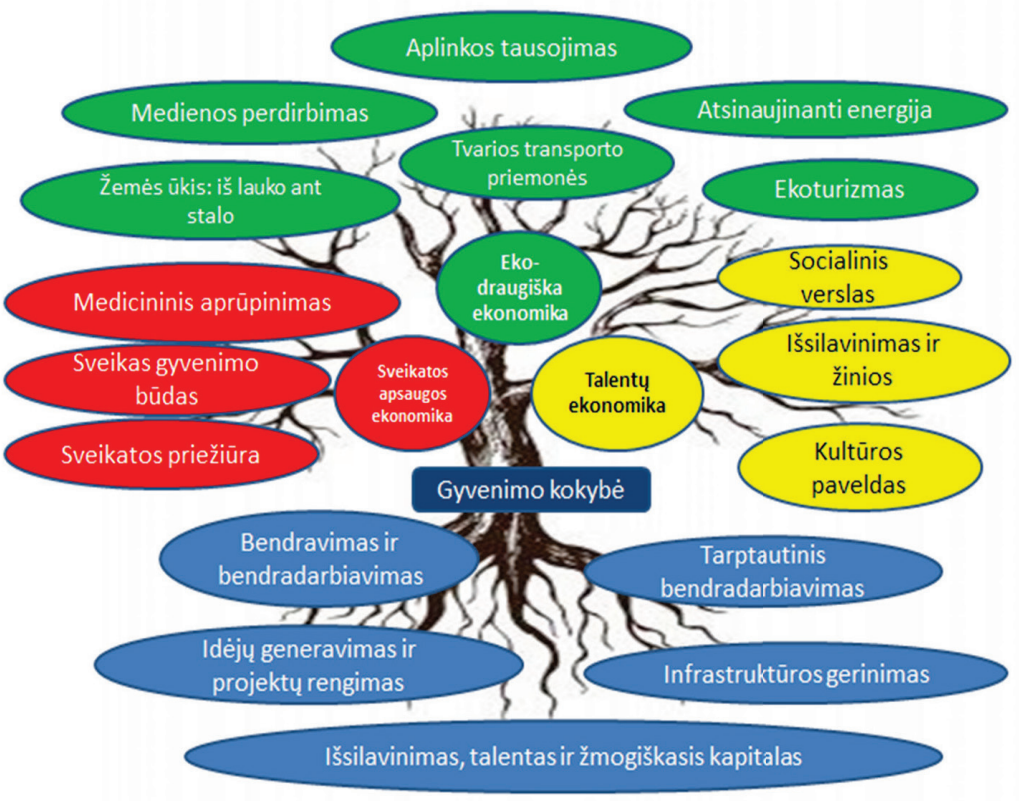
[21] Katinaitė-Lodh, R. (2013). *Švietimo prieinamumas nuteistiems laisvės atėmimo bausme asmenims: aukštojo mokslo aspektas: daktaro disertacija: socialiniai mokslai, edukologija (07 S).* Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla. 230 p.

[22] Misiūnienė, G. (2014). *Daugiafunkcio centro socioedukacinės veiklos modeliavimas kaimo (teritorinėje bendruomenėje): daktaro disertacija: socialiniai mokslai, edukologija (07 S).* Vilnius: Edukologija. 229 p.

[23] Atotolio šeimos objektas yra asmenų grupė, kurioje vienas tėvų (abu tėvai) ir vaikas (-ai) gyvena skirtinguose namų ūkiuose skirtingose šalyse. Šie asmenys suvokia save kaip šeimą (ir artimiausios socialinės aplinkos taip pat laikomi šeima). Terminą „atotolio šeima" 2006 metais pasiūlė I. Juozeliūnienė ir M. P. Šaulauskas. Terminas „atotolio šeima" nurodo į „tolį", bet ne atskirtumą, jame nėra stigmatizuojančios konotacijos, o turinys apima tiek erdvės, tiek ir tarpasmeninių santykių pobūdį. Ekonominė emigracija yra vienas iš veiksnių, nulemiančių atotolio šeimos konstruktą.

ISSN 1392-9569
E-ISSN 2351-6011

edukacija yra daugiau nei tai, kas vyksta mokykloje, kad tai yra holistinis procesas, įgyvendinantis asmens mokymosi ir augimo potencialą, kuris gali įvykti bet kurioje situacijoje ir edukacinėse aplinkose vadovaujant socialiniam pedagogui ir yra visą gyvenimą trunkantis procesas, apimantis „galvą, širdį ir rankas“, tačiau šio proceso lyderis yra kūrybingas pedagogas[24]. Antroji, socialinės pedagogikos kryptis – tai sumanioji edukacija, inicijuojanti ir plečianti pažinimo procesą, padedanti jauniems žmonėms išlaisvinti savo kūrybinį potencialą ir veikianti socioekologinėje bendruomenėje, apimdama visus sektorius ir bendruomenėje esančias veiklas, kuriose gali formuotis ar būti inicijuojamos socialinės industrijos (1 pav.).

1 pav. *Socialinių industrijų veikimo sritys*

Kadangi mes visi esame unikalūs, socialiniai pedagogai yra mokomi pažadinti kiekvieno asmens aktyvios socialinės įtraukties, verslumo ir kūrybiškumo galimybes, derina socialinių ir edukacinių problemų sprendimą, pozityviosios socializacijos plėtrą bei darnios

[24] *Pozityvioji socializacija, verslumas ir socialinė atsakomybė*. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/docs2/DHXNYELG.PDF.

ISSN 1392-9569
E-ISSN 2351-6011

socioekologinės aplinkos vaikui kūrimą, alternatyvų bei inovacijų paiešką. Antroji tendencija pagrindžia sumaniąją edukaciją kaip kūrybinių ir socialinių industrijų priemonę, padedančią kiekvienam asmeniui tobulėti, įgalinti save ir padėti skirtingoms socialinėms grupėms. Ši sumaniosios edukacijos kryptis veikia 3D – daugiafunkcio, daugiakriterio ir daugiasektorio – modelio principu: pozityviosios socializacijos daugiasektoris scenarijus sujungia aktyvios socialinės įtraukties, socialinio verslumo, sumaniosios socializacijos bei sisteminės kompleksinės socioedukacinės pagalbos metodus ir padeda spręsti individualias, socialinių grupių ir bendruomenių gerovės didinimo ir inicijuoti socialines inovacijas. Dauguma socialinės pedagogikos bei sumaniosios edukacijos mokslinių tyrimų rezultatų publikuojami tarpdalykiniame mokslo žurnale „Socialinis ugdymas“[25], sumaniosios specializacijos fenomenai aptariami nuo 2004 m. kasmet vykstančiuose teoriniuose simpoziumuose, sutraukiančiuose modernius socialinės edukacijos tyrėjus iš viso pasaulio. 2004–2014 m. vykusiuose tarptautiniuose simpoziumuose“[26] dalyvavo per 450 tarptautinių partnerių su pranešimais iš viso pasaulio.

Tyrimo organizavimas

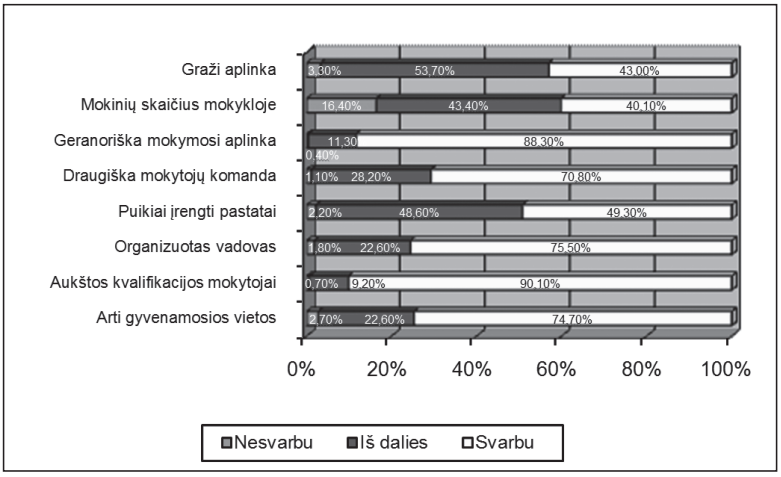
Siekiant teoriniame diskurse įtvirtintas idėjas patikrinti praktikoje, pasirinkta Kauno rajono edukacinė veikla, turinti sumaniosios edukacijos bruožų. Ekspertais pasirinkti Kauno rajono švietimo skyriaus darbuotojai, tiesiogiai dirbantys švietimo vadybos srityje, vienas mokslininkas, gerai pažįstantis Kauno rajono švietimo įstaigų raidą, Kauno rajono tarybos narių, verslininkų, profesionalų, gerai pažįstančių Kauno rajono švietimo institucijų raidą (tyrimo imtį sudaro 18 ekspertų / informantų). Struktūruotas interviu su ekspertais sudarytas iš 11 klausimų. Ekspertai buvo apklausti raštu, atsakymus tikslinant pokalbiais telefonu ir susirašinėjant el. paštu. Kauno rajono gyventojai, švietimo paslaugų naudotojai (411 respondentų) buvo apklausti struktūruoto interviu metodu, pildant atsakymus raštu, naudojantis internetine apklausa. Anketa buvo išsiųsta per 1 200 asmenų, atsakymai gauti iš 411 respondentų. Siekiant išanalizuoti Kauno rajono[27] sėkmingo mokyklų tinklo optimizavimo ir daugiafunkcio, daugiasektorio ir daugiakriterio modelio prielaidas (rajono lygmenyje), respondentų buvo klausiama, kas yra svarbiausia pasirenkant mokyklą (žr. 2 pav.).

[25] Prieiga per internetą: http://socialinisugdymas.leu.lt/index.php/socialinisugdymas.

[26] Prieiga per internetą: https://www.leu.lt/download/.../leu%20konferencijos%202015%20m..pd...

[27] Giedrė Kvieskienė (red.), Mindaugas Briedis, Sigita Burvytė, Eglė Celešienė Renaldas Čiužas. *Sumaniosios edukacijos diskursas (Kauno rajono savivaldybės ugdymo institucijų optimizacija): mokslo studija* [rankraštis], atiduota spaudai.

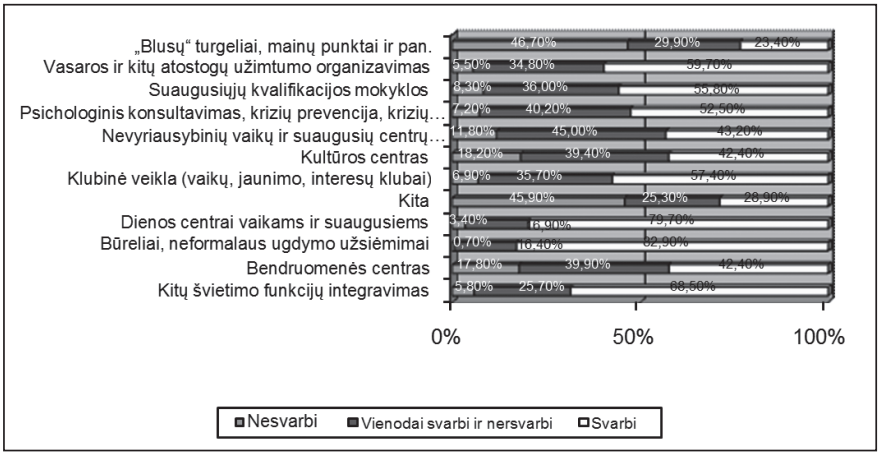
ISSN 1392-9569
E-ISSN 2351-6011

2 pav. *Respondentų nuomonė apie svarbiausius kriterijus, renkantis ugdymo instituciją*

Kaip matyti 2 pav., daugumai respondentų pasirenkant mokyklą svarbu yra aukštos kvalifikacijos mokytojai (90,1 proc.), geranoriška mokymosi aplinka (88,3 proc.) bei organizuotas vadovavimas (75,5 proc.). Galima daryti išvadą, kad daugiausia dėmesio renkantis mokyklą skiriama jos personalui. Taip pat apklaustiesiems gana svarbu yra ir mokyklos vieta, kad būtų arti nuo gyvenamosios vietos (74,7 proc.). Respondentams iš dalies svarbu graži aplinka (53,7 proc.), puikiai įrengti pastatai (48,6 proc.) ir mokinių skaičius mokykloje (43,4 proc.). Tačiau, kaip pastebėta, 16,4 proc. dalyvavusiųjų apklausoje nesvarbu mokinių skaičius mokykloje.

Siekiant atskleisti Kauno rajono sėkmingo mokyklų tinklo optimizavimo prielaidas (rajono lygmenyje), respondentų buvo klausiama, kokias papildomas funkcijas mokyklos (ugdymo institucijos) dar galėtų atlikti norėdamos padidinti mokinių skaičių (3 pav.).

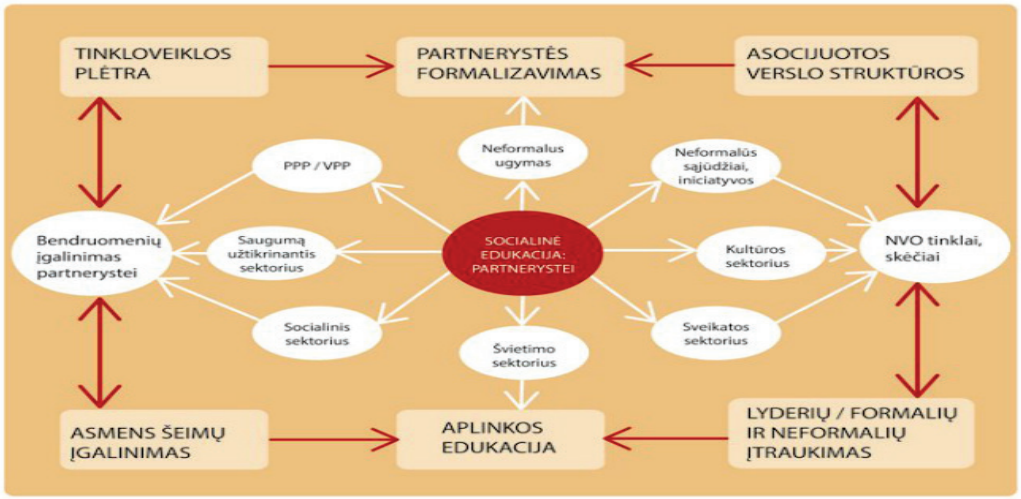

3 pav. *Papildomos ugdymo institucijų funkcijos*

ISSN 1392-9569
E-ISSN 2351-6011

Daugelio ES šalių socialinių įmonių vadybininkai, socialinės komunikacijos profesionalai, socialiniai pedagogai, jaunimo, gatvės darbuotojai ir kūrybinių industrijų profesionalai yra rengiami dirbti su vaikais ir jaunimu ir suaugusiaisiais, puikiai savo kompetencijas pritaiko socialinės edukacijos, sociokultūrinėse institucijose, kultūros ir turizmo institucijose, daugiafunkciuose centruose, kūrybiniuose fabrikuose, NVO HUB'uose[28] ir meno dirbtuvėse bei skirtingų viešojo, privataus ir NVO sektorių tarnybose, versle, kur teikiamos vadybos, ugdomojo vadovavimo, jaunimo konsultavimo, gatvės pedagogo, socialinės pagalbos koordinatoriaus, socialinio mediatoriaus (tarpininko), animatoriaus, fasilitatoriaus paslaugos, remiantis daugiafunkcio dizaino, daugiakriteriu ir daugiasektoriu principais.

Šiuos kūrybinių industrijų ir socialinių inovacijų fenomenus, ištrinančius ribas, ilgą laiką skyrusias kūrybą, meną, paslaugų, edukacinį sektorius ir pramonę, paslaugas, socialines inovacijas, pripažįstančias prekinio ženklo vertingumą, kuriančias pridėtinę vertę šalies, miesto identitetui, stiprinančias miesto ir kaimo bendruomenes, būtina kaip priemones perduoti studentams, kad didintų mūsų šalies patrauklumą bei bendruomenių gyvenimo kokybę (4 pav.).

4 pav. *Socialinės partnerystės modeliavimas* (pagal Kvieskienė, Kvieska, 2012)

Pozityvioji socializacija – tai tikslingi kompetentingų asmenų veiksmai, siekiant vaiko ir jo artimiausios aplinkos gerovės. Tačiau dažnai siekiant šios gerovės šeimos, mokyklos, bendruomenės, NVO suderinto poveikio nepakanka. Socialinės pedagogikos keliami

[28] HUB'as – tai erdvė, kurioje buriasi ir kartu dirba nepažįstami, skirtingų veiklų, socialinio, smulkaus verslo sričių atstovai, kurie dalijasi informacija, patirtimi ir ryšiais ir neretai čia susipažinę verslininkai pradeda kurti bendrus sėkmingus verslus (Kvieskienė, Kvieska, 2012; Malinauskas, 2013; HUB. Prieiga per internetą: http://www.oxforddictionaries.com/definition/english-thesaurus/hub).

ISSN 1392-9569
E-ISSN 2351-6011

keturi pagrindiniai tikslai yra susiję su asmens gerove ir laime, holistiniu ugdymu, partneryste ir įgalinimu bei siekiu pritaikyti praktikoje 3D modelio daugiafunkcį, daugiakriterį ir daugiasektorį[29] poveikį, plėtoti socialinę įtrauktį, socialinę gerovę, gerinti asmens ir pilietinės visuomenės gyvenimo kokybę. Viena iš sumaniosios edukacijos užduočių yra išugdyti visaverčio asmens socialinės komunikacijos įgūdžius. Aktyvus vaidmuo socialinių santykių išsiugdymo kultūrai priskiriamas sociokultūrinei mikrosistemai, kuri individą ugdo pagal tam tikrus visuomenės gyvenimo būdo principus, sukuriant ne tik gyvenimo stilių, bet ir visą žmogiškųjų vertybių sistemą. Joje pasireiškia efektyvus kultūrinis poveikis žmogaus dvasiniam tobulinimui.

Išvados

Apibendrinant galima tvirtinti, kad modeliuojamas naujas sumaniosios edukacijos modelis, grįstas 3D – daugiafunkciu, daugiakriteriu bei daugiasektoriu – modeliu bei sumaniosios edukacijos prioritetine lyderystės sinergija, kuri veikia lokaliai ir globaliai, kurdama proveržio kryptis ir naujas galimybes, greitai ir išradingai panaudojamas įveiklinant žinias, inovacijas, mokymąsi, tinklus ir skaitmeniškumą didesnei asmens ir visuomenės (bendruomenės) gerovei, su racionaliais kaštais ir tvarumo tikimybe yra pagrįstas ugdymo institucijų ir jose dirbančių profesionalų, turime omenyje socialinių pedagogų, lyderyste.

Literatūra

Alonderienė, R. (2015-01-02). *Kartų skirtumai, arba kas ateis po kartos Z?* Prieiga per internetą: www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/bendri...kartos-z/18681.

A map of social enterprises and their eco-systems in Europe. Executive Summary. Prieiga per internetą: www.socent.ie/.../a-map-of-social-enterprises-and-their-...

Bergold, J., Thomas, S. (2012). Participatory Research Methods: A Methodological Approach in Motion. FQS.*Forum:Qualitative Social Research*., *1,* Art. 30, January 2012. Prieiga per internetą: http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1801/3334.

[29] Bo, Yang, Ming-Han, Li, and Shujuan, Li (2013). Design-with-Nature for Multifunctional Landscapes: Environmental Benefits and Social Barriers in Community Development. Prieiga per internetą: http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3863853/; Kvieskienė, G., Celiešienė, E. (2012). Adequate Educational System for Sustainable Development. Sistemas, Cibernética e Informática: CISCI 2014, 15 al 18 de Julio de 2014, Orlando, Florida, EE.UU. Prieiga per internetą: http://www.iiis.org/CDs2014/CD2014SCI/SCI_2014/PapersPdf/SA704JA.pdf.

Bessen, J. (2015). Learning by Doing. *The Real Connection between Innovation, Wages, and Wealth*. Apr 28. 312 p. ISBN 9780300195668. Prieiga per internetą: https://yalepress.yale.edu/YUPBOOKS/OtherVendors.asp?isbn=9780300195668.

Bitinas, B. (2004). Socialinis auklėjimas. Iš *Hodegetika*. Vilnius: Kronta, 155–164.

Bo Yang, Ming-Han Li, and Shujuan Li. *Design-with-Nature for Multifunctional Landscapes: Environmental Benefits and Social Barriers in Community Development*. Prieiga per internetą: http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3863853/.

Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi planas. Prieiga per internetą: ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=961&langId=lt.

Jucevičius, R., Ilonienė, J. *Žinių organizacijos kompetencijos: valdymo modelių perspektyva*. Prieiga per internetą: http://www.executive.ktu.edu/tv_organizacijos_projektavimas_valdymas

Kvieskienė, G. (2003). *Socializacija ir vaiko gerovė*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas. Prieiga per internetą: biblioteka.vpu.lt/elvpu/37059.pdf.

Kvieskienė, G. (2007). *Pozityvioji socializacija kaip ugdymo paradigma*. Prieiga per internetą: http://www.biblioteka.vpu.lt/elvpu/67655.pdf.

Kvieskienė, G. (red.), Briedis, M., Burvytė, S., Celešienė, E., Čiužas, R. (2016). *Sumaniosios edukacijos diskursas (Kauno rajono savivaldybės ugdymo institucijų optimizacija): mokslo studija* [rankraštis], atiduota spaudai.

Kvieskienė, G., Bardauskienė, D. (2014). Į bendruomenę orientuota tvari plėtra. *Socialinis ugdymas, 39* (3), 7–22 (duomenų bazės: SocINDEX with Full Text (EBSCO Publishing) http://www.epnet.com/). Prieiga per internetą: http://socialinisugdymas.leu.lt/index.php/socialinisugdymas/article/view/107.

Kvieskienė, G., Celiešienė, E. (2012). Adequate Educational System for Sustainable Development. *Sistemas, Cibernética e Informática: CISCI 2014*, 15 al 18 de Julio de 2014, Orlando, Florida, EE.UU. Prieiga per internetą: http://www.iiis.org/CDs2014/CD2014SCI/SCI_2014/PapersPdf/SA704JA.pdf.

Kvieskienė, G., Kvieska, V. (2012). *Socialinės partnerystės įtaka inovacijoms: monografija*. Vilnius: Edukologija. 265 p.

Malinauskas, J. (2013). Nenori dirbti namuose? Kurkis HUB'e! Prieiga per internetą: https://start2012.wordpress.com/2013/04/26/nenori-dirbti-namuose-kurkis-hube/.

Putnam, R. D. (2015). *Our Kids. The American Dream in Crisis*. Prieiga per internetą: http://books.simonandschuster.com/Our-Kids/Robert-D-Putnam/9781476769899#sthash.L7JSCiy3.dpuf.

Rutkauskas, A. V., Ignotas, A., Stasytytė, V., Kvieskienė, G., Celiešienė, E., Mikulskienė, B., Pitrėnaitė-Žilėnienė, B., Navickas, V., Ruškytė, D., Podvezko, V. (2014). *Įžvalgi investavimo strategija puoselėjant universalųjį plėtros tvarumą : mokslo monografija* / Lietuvos edukologijos universitetas. Vilnius: BMK leidykla. 362 p. ISBN 9786094680298.

Strategijos „Europa 2020" pavyzdinė iniciatyva „Inovacijų sąjunga". Prieiga per internetą: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0546:FIN:lt:PDF.

Šalkauskis, S. (1992). Visuomeninis auklėjimas. Iš *Rinktiniai raštai*. II knyga. Vilnius: Leidybos centras.

ISSN 1392-9569
E-ISSN 2351-6011

Šliužienė, J. (2012). Universalus dizainas prieinamesnei aplinkai. Prieiga per internetą: thttp://www.kurzemesregions.lv/userfiles/files/1346321016_Universalus%20dizainas%20prieinamesnei%20aplinkai.pdf.

Vaitkevičius, J. (1995). *Socialinės pedagogikos pagrindai*. Vilnius: Egalda.

What is the ecosystem approach? Prieiga per internetą: http://www.projectpisces.eu/guide/implementing_the_ecosystem_approach/what_is_the_ecosystem_approach/.

Smart Education for Social Industries

Giedrė Kvieskienė

Lithuanian University of Educational Sciences, Faculty of Social Education, Social Education Department, Studentų St. 39, LT-08106 Vilnius, Lithuania, giedre.kvieskiene@gmail.com

Summary

The article analyses the Definition of Smart Education and interface with Social Industries to achieve Community Based development goals and the empowerment of civil society. Starting the concept of selected multifunctional, multi criteria and multi sectoral (3M/3D) smart education model which links with the specific needs of the citizens, enabling them to social partnership, sharing, subsidiarity and clustering. This article is based on a study aimed at assessing the community based development success, and compare them with the social innovation in the world.

Keywords: *community based development, the ecosystem approach, multifunctional, multic-riteria and multi sectoral (3M/3D) smart education model.*

Įteikta / Received 2015-10-05
Priimta / Accepted 2015-10-22